

Gastro-technická střední škola Velké Meziříčí

Program proti šikanování

(je součástí Minimálního preventivního programu)

ÚVOD

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. „Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrožit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu.

Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví.“

Odhalení šikany bývá mnohdy velmi obtížné i pro zkušeného pedagoga (negativní roli hraje strach obětí, ale i pachatelů a dalších účastníků).

ŠIKANOVÁNÍ - KLASIFIKACE

Jak tedy vypadá chování označované jako šikanování? Hlavní vnější rysy lze popsat následovně: Jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně týrá a zotročuje spolužáka či spolužáky a používá k tomu agresi a manipulaci. Mezi příklady šikanování patří:

- fyzická agrese a používání zbraní,
- slovní agrese a zastrašování zbraněmi,
- krádeže, ničení a manipulace s věcmi,
- násilné a manipulativní příkazy,

- zraňování izolací a „uměleckými“ výtvary.

Pro účinnou pomoc, vyšetření a nápravu je třeba poznat vnitřní rozměr šikanování. Jestliže mu porozumíme, můžeme kromě jiného získat vnímavost k varujícím signálům, protože nám začnou zapadat do vzorce šikanování jako závislého chování i do obrazu vnitřních stadií onemocnění skupiny.

Za „nejpraktičtější“ při klasifikaci konkrétních typů agresí a manipulací (5 skupin) bývá v odborné literatuře považována tzv. trojdimensionální „mapa“, podle které lze projevy šikanování členit na:

1. přímé a nepřímé,
2. fyzické a verbální,
3. aktivní a pasivní.

Kombinacemi těchto tří dimenzí vznikne osm druhů šikanování:

1. Fyzické přímé aktivní (Útočníci obět' věsí do smyčky, škrťí, kopou, fackují.)
2. Fyzické aktivní nepřímé (Kápo pošle nohsledy, aby obět' zbili. Oběti jsou ničeny věci.)
3. Fyzické pasivní přímé (Agresor nedovolí oběti, aby si sedla do lavice – fyzické bránění oběti v dosahování cílů.)
4. Fyzické pasivní nepřímé (Agresor odmítne obět' na její požádání pustit ze třídy na záchod – odmítnutí splnění požadavků.)
5. Verbální aktivní přímé (Nadávání, urážení, zesměšňování.)
6. Verbální aktivní nepřímé (Rozšiřování pomluv. Patří sem i tzv. symbolická agrese, která může být vyjádřena v kresbách, básních apod.)
7. Verbální pasivní přímé (Neodpovídá na pozdrav, otázky apod.)
8. Verbální pasivní nepřímé (Spolužáci se nezastanou oběti, je-li nespravedlivě obviněna z něčeho, co udělali její trýznitelé.)

Šikana může samozřejmě mnohdy nabýt mnoha neobvyklých – specifických forem šikanování

O tom, že se šikanování stalo ne nevýznamným společenským problémem a že se situace spíše zhoršuje, svědčí výsledky zahraničních výzkumů šikany.

ŠIKANOVÁNÍ – MOTIVY, PŘÍČINY

Jaké motivy tedy vedou k tomu, aby někdo někomu ubližoval:

Motiv upoutání pozornosti. Agresor jako herec na divadle touží být středem zájmu publika, dělá všechno proto, aby získal obdiv a přízeň spolužáků.

Motiv zabíjení nudy. Šikanování přináší citově prázdnému tyranovi vzrušení, poskytuje mu podněty.

Motiv „Mengeleho“. V člověku se probudí „badatel“, který chce nalézt tajemství člověka tím, že zkouší, co vydrží.

Motiv žárlivosti. Žáci závidí dobrému žáku přízeň učitelů, a tak se mu mstí.

Motiv „prevence“. Bývalá oběť chce předejít svému týrání a na novém působišti začne pro jistotu sama šikanovat, případně se rychle přidá k nějakému agresorovi.

Motiv vykonat něco velkého. Někteří násilníci jsou odsouzeni k celkové neúspěšnosti, včetně školní. Šikanováním dokážou sami sobě, že jsou schopni výkonu.

Šikana má řadu různých příčin a plní i řadu různých funkcí – uspokojuje některé skryté potřeby útočníků, paradoxně i oběti, je důležitým aspektem fungování celé skupiny. Šikana nahrazuje neexistující nebo málo funkční vzájemné vazby ve skupině, slouží jako univerzální pojistný ventil k odreagování nepříjemných pocitů v napjatých nebo ohrožujících okamžicích, stává se náplní volného času, někdy až hlavním smyslem existence skupiny – zpočátku pomáhá překonat jen nudu, postupně dochází k přitvrzování, až nutkavému vymýšlení nových možností jak druhého ponížit, slouží i jako náhražka tvořivého činu. Nejčastější následky šikany jsou pocit ponížení (zranění lidské důstojnosti, psychické zranění, pošramocené sebevědomí), ztráta důvěry ve spravedlnost. Šikana nebývá jednorázovým problémem, prochází složitým vývojem, mění se hloubka problému, různý je i stupeň závažnosti.

Možné typy chování podle závažnosti:

lhostejnost – necitlivost – bezohlednost – zlomyslnost – nepřátelství – asociální chování

Vývoj vztahu skupiny k oběti:

Neoblíbenost, nezájem – vytlačování na okraj skupiny, odmítání – zesměšňování, občasné ubližování – nepřátelství, systematické ponižování, útoky, trestání za odlišnost, nejhrůznější obviňování, aktivní vymezování se proti oběti – zneužívání, totální ponížení, oběť jako ztělesnění odpudivosti

DYNAMIKA VZNIKU A VÝVOJ ŠIKANY

Každé ubližování, pokud není řešeno, má tendenci se dále rozvíjet. Každý případ závažné šikany má za sebou dlouhý a složitý vývoj.

Skutečná šikana začíná většinou velmi nenápadně, postupně a plíživě se rozvíjí. Vývoj bývá někdy tak nenápadný, že všem účastníkům může připadat jako přirozený, šikanu nevnímají jako něco zvláštního a podílejí se na ní prakticky bez pocitů viny. Násilné chování se časem stává osvědčeným stylem komunikace, automatickým stereotypem, samozřejmou součástí fungování skupiny. Otázka moci, síly, strachu nebo potlačení a zároveň lákavostí násilí rezonují s „temnými pudy“, skrytými v hlubinách lidské psychiky. Charakter a nepřehlednost situace, silné emoce, zejména skupinová dynamika výrazně oslabují racionální kontrolu.

Nejčastější příčiny šikanování:

- tlak skupiny na „přizpůsobení se“ odlišného jedince,
- necitlivý humor, zábava za každou cenu – zesměšňování,
- odreagování špatné nálady,
- zesměšňování a ponižování jako projev nedostatku komunikačních dovedností nebo nejistého postavení,
- nedostatek sociálních dovedností nebo nedostatek sebejistoty – snaha posílit si sebevědomí a získávání si laciné popularity,
- prosazování se pomocí nejprimitivnějších prostředků – moc a síla jako základní hodnoty,
- destrukce jako náhražka tvořivého činu, ubližování místo pozitivních vztahů,
- zneužití mocenské převahy – opojnost pocitu převahy,
- sadistická slast – narušená osobnost.

AGRESOŘI

A s jakými typy agresorů - iniciátorů šikanování se setkáváme:

1. Hrubý, primitivní, impulzivní, se silným energetickým přetlakem, kázeňskými problémy – narušeným vztahem k autoritě, někdy zapojený do gangů páchajících trestnou činností. Šikanuje masivně, tvrdě a nelítostně, vyžaduje absolutní poslušnost, používá šikanování cíleně k zastrašování ostatních. V rodinné výchově je častý výskyt agrese a brutality rodičů – jak by agresoři násilí vraceli nebo ho napodobovali.

2. Velmi slušný, kultivovaný, narcisticky šlechtěný, sevřený, zvýšeně úzkostný, někdy i se sadistickými tendencemi v sexuálním smyslu. Násilí a mučení je cílené a rafinované, děje se spíše ve skrytu, bez přítomnosti svědků. V rodinné výchově je časté uplatňování důsledného a náročného přístupu, někdy až vojenského drilu bez lásky.
3. „Srandista“, optimistický, dobrodružný, se značnou sebedůvěrou, výmluvný, nezřídka oblíbený a vlivný. Šikanuje pro pobavení sebe i ostatních. Patrná snaha zdůraznit „humorné“ a „zábavné“ stránky. V rodinné výchově je v obecné rovině přítomna citová subdeprivace a absence duchovních a mravních hodnot v rodině.

OBĚTI

Kdo bývá šikanován?

Postihnout, jak vypadá oběť šikanování, je obtížné. Téměř každá skupina si najde nějakou menší oběť a kritéria jsou velmi rozmanitá. Výběr je mnohdy naprosto nahodilý a obětí se může stát kdokoliv. Nejsilnějším „magnetem“ chronicky šikanovaných obětí je jejich příliš viditelná bojácnost a zranitelnost. Důležitá je i jejich vrozená „slabá“ reaktivita v zátěžových situacích. Existují určité osobní charakteristiky zvyšující riziko, že někdo bude šikanován. Oběti bývají často nějak oslabené – mívají v širším slova smyslu tělesný nebo psychický handicap, případně se liší od skupinové normy a jsou v menšině. „Silní“ žáci doslova zavětří, aby zpozorovaného oslabení zneužili ve svůj prospěch. Z tělesných handicapů se poměrně často vyskytuje malá fyzická síla, obezita, tělesná neobratnost, nějaká mimořádnost ve vzhledu. K psychickým znevýhodněním se řadí například hyperaktivita s poruchou pozornosti, specifické poruchy učení a opožděný duševní vývoj. Oslabení, která motivují agresory, jsou různá. Může se jednat o depresivní stav nebo vyčerpání po dlouhodobé nemoci, ale i o nízký socioekonomický status rodičů. Zvláštní kapitolou jsou oběti, šikanované pro svou odlišnost od skupinové normy. Tito „deviantní“ žáci jsou velmi různorodí, protože velmi rozmanité jsou i skupiny. Jejich odlišnost může být ve směru pozitivním i negativním. Každého „ochránce průměru a správnosti“ jakákoliv výraznější odlišnost nějakého člena dráždí a pobízí k agresi.

Typy obětí tedy jsou:

- oběti „slabé“ s tělesným a psychickým handicapem,
- oběti „silné“ a nahodilé,
- oběti „deviantní“ a nekonformní,

- šikanování žáci s životním scénářem oběti.

Situace ovšem bývá v mnoha případech nepřehledná. Stává se také, že oběť je současně agresorem. Vždy ovšem platí jasné pravidlo: Žádný žák nesmí být týrán!

ŠIKANOVÁNÍ - PREVENCE

A jak předcházet projevům šikanování či jak řešit odhalenou šikanu? Jistě je třeba vycházet z příslušných „metodických pokynů ministra školství, mládeže a tělovýchovy“, které poskytují jakýsi návod, jak mají školy a školská zařízení postupovat, ať již v rámci prevence šikanování či při jejím řešení.

Žáci i pedagogové by měli vědět, že tyto formy chování nejsou neškodnou legrací a zábavou, měli by být seznámeni zejména s negativními důsledky šikany, a to jak pro její oběti, tak pro její pachatele. Za zvlášť nebezpečnou je třeba považovat tendenci podceňovat počáteční projevy šikanování. Každý pedagogický pracovník má ve výchovně-vzdělávacím procesu vést žáky důsledně a systematicky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka.

KRIZOVÝ PLÁN

Hlavním kritériem při hledání opatření by mělo hledisko, jak pomohou oběti. Šikana vyžaduje okamžitou reakci, ale unáhlené řešení, nedomyšlená opatření mohou vést spíše ke zhoršení situace.

Odhalení šikany bývá obtížné. Významnou roli při jejím zjišťování hraje strach, a to nejen strach oběti, ale i pachatelů a dalších účastníků. Strach vytváří obvykle prostředí „solidarity“ agresorů i postižených. Účinné a bezpečné vyšetření šikany vychází z kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování.

Základní východiska:

- základem řešení konkrétního případu šikany vždy musí být důkladná analýza všech důležitých okolností,
- různé případy šikany žádají různé způsoby řešení,
- neuvážený nebo nevhodný zásah ve prospěch oběti často vede spíše ke zhoršení její situace,

- na šikanu nelze pohlížet jen jako na běžný výchovný problém, je jen obtížně řešitelná běžnými výchovnými prostředky, vyžaduje komplexní přístup,
- represe nebo formálně stanovená pravidla obvykle vedou pouze k formálnímu přizpůsobení a taji,í,
- nehledejme jen viníky, ale zejména nápravu situace,
- trest není nejlepším ani jediným možným řešením.

Priority při řešení šikany:

1. Zajistit maximální možné fyzické bezpečí oběti, předejít opakování.
2. Změnit celkovou atmosféru ve skupině.
3. Pomoci obětem i útočníkům osvojit si adekvátnější způsoby chování.

Hlavní prostředky:

- odhalení, vytažení problému na světlo, jeho pojmenování,
- objasnění, pochopení všech souvislostí, nalezení příčin,
- přesvědčit všechny účastníky o nutnosti změny – např. ukázat důsledky daného chování (seznámit s utrpením oběti),
- diskuze nad problémem jako součást jeho řešení.

Postup při řešení – první kroky:

Okamžitý zásah by měl zabránit zejména fyzické újmě oběti.

1. Základní ochranná opatření – jak zabránit opakování, zajistit fyzické bezpečí obětem.
2. Získávání informací – odhalení, pochopení příčin, zjištění všech okolností – orientace v problému:
 - jednání s hlavními účastníky, spíše útočníky než oběťmi, s nezúčastněnými svědky, kolegy, rodiči (viz postup vyšetřování),
 - je běžné, že oběti nechtějí nebo nejsou schopni vypovídat o svém pronásledování,
 - nevyslovovat plané hrozby.
3. Zvážit možnost vyšetřování a řešení:
 - veřejné probírání před celou třídou, zaangažování i ostatních vyučujících a rodičů,
 - nenápadná práce jen s vybranými účastníky.
4. Jednání s oběťmi – vyjádření podpory:
 - promluvit si o tom, co se stalo, ale neprovádět hned výslech, nenaléhat, „netlačit“, aby prozradil/a jména,

- nespoléhat, že výpověď oběti objasní celý případ, že pomůže usvědčit viníky,
 - **nikdy nekonfrontovat oběti s útočníky!**
5. Spolupráce s ostatními kolegy a vedením školy – šikana je komplexní problém vyžadující širokou spolupráci, všichni by měli problematice skupině věnovat zvýšenou pozornost.

Využití komunikačních dovedností při řešení šikany:

- důkladně předem zvážit přístup i postup, u různých osobností volit různý přístup,
- hovořit věcným tónem – nehodnotit, nepřít se, nenechat se vyprovokovat, neprojevat emoce, nedemonstrovat morální odsouzení,
- nezaměňovat a nemíchat dohromady zjišťování informací a vyjadřování morálního odsouzení – snaha vyjadřovat negativní hodnocení blokuje komunikaci, mění rozhovor v „kázání“,
- účelná kritika – musí být druhým přijímána jako oprávněná,
- každý silný nátlak vyvolává obranu – „protiodpor“, zapírání, vyhýbavé odpovědi,
- co nejvíce se ptát – žádat upřesnění, objasnění, podrobnosti,
- při odkladu rozhodnutí stanovit přesný termín dalšího jednání,
- v žádném případě neprozrazovat zdroje informací!

Obecný postup při vyšetřování šikany:

- „odhalení“ – pedagog, který je informován o „šikaně“, upozorní třídního učitele, vedení školy, výchovného poradce,
- rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi,
- nalezení vhodných svědků,
- individuální rozhovory se svědky (**nikoli však konfrontace obětí a agresorů**),
- zajištění ochrany obětem,
- rozhovor s agresory, konfrontace mezi nimi (při brutálním násilí je třeba zabezpečit ochranu, pomoc, podporu obětem, nahlásit Policii ČR),
- informovat zákonné zástupce,
- zabezpečit pokračující pomoc obětem,
- zabezpečit zvýšené výchovné působení v daném kolektivu,
- kázeňská opatření.

Existuje rozdíl mezi vyšetřováním počátečních a pokročilých stádií šikanování.

A. Metody vyšetřování počáteční šikany:

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
2. Nalezení vhodných svědků.
3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky.
4. Zajištění ochrany obětem.
5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

B. Pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti (tzv. třídní lynčování) – postup:

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Nahlášení policii.
6. Vlastní vyšetřování.

V rámci první pomoci je nutné při pokročilých, brutálních a kriminálních šikanách spolupracovat s dalšími institucemi a orgány, a to zejména s PPP, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte, Policií ČR.

V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat jí péči PPP, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce nebo zástupce školy s dalšími institucemi a orgány. Zejména:

- v resortu školství – s PPP, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry,
- v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie,
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou),
- případně s institucemi specializujícími se na prevenci a řešení šikany.

Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, ředitel školy zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte.

Kompetence

V rámci krizového plánu při řešení případu šikanování přísluší čelní místo třídnímu učiteli, a to ve spolupráci s ostatními výchovnými, pedagogickými pracovníky (učitelé, vychovatelé), za řízení vedoucích pracovníků školy (ředitelka školy, zástupkyně ředitelky školy) a v kooperaci s výchovnými poradci a metodikem prevence. Každý výchovný, pedagogický pracovník je povinen upozornit na nestandardní chování, jednání žáků, jež může naplňovat podstatu definice šikany, případně je začne okamžitě řešit.

JEDNÁNÍ S RODIČI

Problém šikany do značné míry přerůstá rámec školy, proto důležitou součástí hledání řešení je i jednání s rodiči, zejména hlavních útočnicků a obětí. Ale i rodiče ostatních dětí by měli být informováni, zejména o odhodlání školy zabývat se tímto nepříjemným problémem. Cílem těchto jednání by neměla být kritika rodičů, ale hledání vzájemné spolupráce při řešení problému.

- otevřeně informovat o situaci, snažit se přesvědčit o odhodlání školy problémy řešit,
- zajímat se o názory rodičů,
- jednání v přítomnosti ředitele školy má větší váhu,
- preferovat pozitivní přístup – ne výčitky, ne kritika jejich výchovy, ale požádat o spolupráci při řešení,
- dohodnout se na společném postupu, výsledek jednání sepsat a podepsat,
- předem zvážit, zda s oběťmi nebo útočníky hovořit v přítomnosti rodičů nebo raději zvlášť,
- raději očekávat a připravit se na složité jednání – nejčastější problémy: nekritická obrana vlastního dítěte, nepřátelský postoj vůči škole, nezájem nebo jen formální zájem o problém i jeho řešení, problematické rodinné vztahy nebo problematické osobnosti rodičů aj.

VÝCHOVNÁ OPATŘENÍ

- **standardní výchovná opatření: napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, snížené známky z chování, podmíněné vyloučení a vyloučení ze studia na střední škole**
- převedení do jiné třídy, pracovní či výchovné skupiny,
- doporučení zákonným zástupcům obětí i agresorů návštěvy v ambulantním oddělení střediska výchovné péče pro děti a mládež (SVP),
- v mimořádných případech doporučit rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP (diagnostický pobyt) – podání návrhu orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu – vyrozumění policejního orgánu, došlo-li k závažnějšímu případu šikanování,
- oběti šikanování se doporučuje nabídnout psychoterapeutickou péči PPP nebo jiného poradenského pracoviště,
- při podezření na šikanování žáka je nezbytná spolupráce vedení školy a pedagogických pracovníků s rodinou oběti i agresora (nabídnout pomoc, taktní přístup, zachovávat důvěrnost informací),
- při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu přestupku nebo trestného činu, je ředitel školy povinen oznámit tuto skutečnost Policii ČR,
- skutečnosti, které ohrožují žáka, nebo že žák spáchal trestný čin, je škola povinna oznámit orgánu sociálně právní ochrany.

Ve smyslu zákona č. 561/2004 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) jsou všechny formy šikanování včetně kyberšikany klasifikovány jako závažné porušení školního řádu:

Za závažné porušení školního řádu lze využít standardní výchovná opatření, včetně podmíněného vyloučení ze studia či přímého vyloučení ze studia na střední škole.

Ve Velkém Meziříčí 1. 9. 2024

Mgr. Stanislav Svoboda, metodik prevence

Příloha č. 1

Depistážní dotazník šikanování

Za šikanování se považuje to, když jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně, ubližuje druhým.

Znamená to, že Vám někdo, komu se nemůžete bránit, dělá, co je Vám nepříjemné, co Vás ponižuje.

Mezi příklady projevů šikany patří: kopání, fackování, zbití, ničení věcí, fyzický nátlak, nadávání, urážení, zesměšňování, rozšiřování pomluv, neodpovídání na pozdrav, vyčlenění z kolektivu.

Šikanování se děje skrytě a my se o něm často dozvíme pozdě nebo vůbec, proto Vás prosíme, abyste anonymně vyplnil (a) tento dotazník. Informace nám pomohou vytvořit bezpečnější prostředí pro všechny.

Datum..... Věk..... Pohlaví (M, Ž).....

Poznámka: zakroužkujte nebo podtrhněte odpověď, ke které se přikloníte.

1. **Jste nebo jste byl(a) ubytován(a) na Domově mládeže?** ANO NE
2. **Líbí se Vám na této škole?** ANO NE
3. **Líbí se Vám kolektiv Vaší třídy?** ANO NE
4. **Máte ve třídě dobrého přítele, dobrou přítelkyni?** ANO NE
5. **Jaké bylo Vaše poslední vysvědčení?**
a) jedničky, dvojky
b) dvojky, trojky
c) trojky, čtyřky
6. **Jak jste byl(a) hodnocen(a) z chování?**
a) jednička (bez důtky)
b) jednička (s důtkou)
c) dvojka
d) trojka
7. **Byl(a) jste svědkem toho, že je ubližováno Vašemu spolužákovi jinými spolužáky ze školy?** ANO NE
8. **Ubližoval nebo ubližuje někdo ze třídy nebo ze školy Vám?** ANO NE
9. **S jakými druhy šikanování jste se na této škole setkal(a) – vůči sobě či ostatním?**
(Zaškrtněte, ale můžete to vyjádřit i vlastními slovy.) Ignorování – posměch – pomluvy – ponižování – nadávky – bití – fackování – kopání
Jinak – jak?
10. **Jak často toto šikanování probíhalo?**
a) téměř každý den
b) téměř každý týden
c) asi jednou do měsíce
11. **Jak dlouho toto šikanování probíhalo?**
a) krátce (několik týdnů)
b) déle (několik měsíců)
c) neustále
12. **Kde toto šikanování hlavně probíhalo?** Ve třídě – na chodbě – na WC – v jídelně – v tělocvičně – na hřišti – na internátě (domov mládeže)
Pokud jinde, tak kde?

- 13. Ten, kdo ubližuje, je chlapec nebo dívka?** Dívka Chlapec
Kolik je těch kteří ubližují? a) 1
b) 2
c) 3
d) více než 3
- 14. Setkal(a) jste se šikanováním také na internátě – vůči sobě či ostatním?** ANO NE
- 15. Jak toto šikanování probíhalo?** Ignorování – posměch – pomluvy – ponižování – nadávky – bití – fackování – kopání
Jinak – jak?
- 16. Šikanují hlavně starší žáci?** ANO NE
- 17. Pokuste se charakterizovat ty, kteří ubližují-šikanují, na základě svých zkušeností:**
a) hrubí, primitivní, s kázeňskými problémy – používají šikanování k zastrašování ostatních
b) slušní, kultivovaní – násilí je rafinované, spíše skryté
c) „srandisti“, optimističtí, výmluvní, často oblíbení – šikanují pro pobavení sebe i ostatních
Jinak – jak?
- 18. Pokuste se charakterizovat ty, kteří byli nebo jsou šikanováni – oběti:**
a) oběti „slabé“ s tělesným či psychickým handicapem (např. obézní, neobratní, mimořádní ve vzhledu, s problémy v učení...)
b) oběti „silné“ a nahodilé (např. když se někdo vzepře zavedené tradici „mazáci – bažanti“
c) oběti- žáci, kteří se nějak odlišují od skupinové normy (např. premianti třídy „šprti“ nebo rasově odlišní)
d) šikanovaní žáci s životním scénářem oběti (např. žáci, kteří jsou uzavření, tišší, mírní, málomluvní, zvýšeně sebekritičtí, nápadně bojácní, fyzicky ne příliš zdatní)
- 19. Pokusili jste se buď jako oběť šikany, nebo jako svědek šikanování tuto situaci řešit?**
a) vyhledali jste pomoc vrstevníků – kamarádů a společně jste zasáhli
b) požádali jste o pomoc učitele, vychovatele
c) požádali jste o pomoc rodiče
d) nepokusili, nechali jste to „být“
Jinak – jak?
- 20. Byli jste ve své snaze pomoci úspěšní** a) ANO
b) NE
c) Částečně došlo k nápravě
- 21. Domníváte se, na základě vlastních zkušeností, že pobyt na internátě a společné trávení volného času napomáhá utvářet pozitivní vztahy ve skupině (např. ve třídě) a brání tomu, aby k šikanování došlo?** ANO NE
- 22. Považujete Vy osobně, na základě svých zkušeností, problém šikanování na této škole za závažný?** ANO NE
- 23. Jak lze podle Vás předcházet šikanování? Pokuste se stručně a konkrétně vyjádřit:**